

יחס משנת הרב לבנין הארץ

מרן הרב הנזיר רבנו דוד כהן צוק"ל

מתוך ארכיון נזר דוד 14/1405

י"ב תשרי תשכ"א

בחוף לארץ, בגלות, השמים קדושים והארץ חול, ובארץ ישראל "כימי השמים על הארץ" – הארץ קדושה, ארץ הקודש.

בחוף לארץ גשמיות לחוד ורוחניות לחוד, ובארץ הקודש גשמיות ורוחניות כאחד. וזהו יסוד תורת הרב מרן זצ"ל: התעלות החול לקודש. מה שחשוב לבנין הארץ, שהוא עבודה קדושה. לחרוש ולזרוע בארץ זו עבודת קודש. וזה כלול ביסוד יסודות משנת הרב: חכמת הקודש, יסוד האחדות הכוללת.

[עמ' קלג-ד¹: "חכמת הקודש אינה זורחת כי אם בארץ ישראל", בארץ הקדושה. "המעין הרוחני של פנימיות הקודש".

[עמ' קמג²: "אחת מהתעודות של התגלות רזי תורה בעולם היא, להשקיף על החול מתוך אספקלריא של קודש, לדעת שאין באמת חול מוחלט בעולם", ועל ידי זה "אחדות העולמים מתבלטת".

[עמ' קמה-ו³: "הקודש צריך שיבנה על יסוד החול". "את הרוחניות אין מתקנים בדורנו, כי אם במילוי הגשמיות. הכחות הגשמיים של תלמידי-חכמים, מוכרחים לחזק". וסמוך לזה בכת"ק⁴ הפרק על "ההתעמלות" בספר "אורות התחיה"⁵ שנגדו יצאו המקטרגים.

1. אורות-הקודש חלק ראשון, חכמת-הקודש פרקים קטז-קיז. (הערה: המקורות המובאים על-ידי הרב הנזיר הם בקיטוע ובדילוגים, לפעמים גדולים, ולעיתים אף שינה מעט מן הלשון).

2. שם פרק קכה.

3. שם פרקים קכז-קכח.

4. לא ממש סמוך אלא כמה דפים לפני כן. פרק זה בקובץ קדום דף קלה, ואורות-התחיה מקובץ קדום דף קנד.

5. אורות-התחיה סע' לד.

ו[עמ'] קנא⁶: "אורו של משיח הוא מנהיר את כל העולם". ו"תכונת אורה היא הופעת התורה באור העולם כולו, הופעת הקודש באור כל החול, הופעת הרוחניות בתוך כל החמריות. שמים וארץ ירננו לשמו".

באורות, הפרקים על ארץ ישראל

[פרק] א: "קשורה בקשר-חיים עם האומה".

[פרק] ג: "יצירה עצמית ישראלית אי-אפשר אלא בארץ ישראל".

מאמר הקודש הכללי

פרק ג⁷, "הקדושה העליונה הכללית": "החפץ לרומם את הכלל, את האומה כולה, את כל העולם, לאחד את כל העולמים". "לתקן את הכל". "זאת היא צפייתם של גדולי הנשמה". "הקודש הכללי מתפלש בכל".

ופרק יג⁸, "התנוצצות הקדש בעולם": "אורות הקודש, מתפשטים בכל המרחב", "קדושת המקום באה לידי גילוי בארץ ישראל".

ואחר כך סדר⁹ "עולם הקודש והחול".

ו[שם ב]פרקים יח-ט¹⁰: "הרמת כל החול כולו אל הקודש". "התעלות הכל לקדש".

ופרק כ¹¹: "בנין החול לקודש": "אנשים מתגברים לאחוז מגמות גופניות, חילוניות, בבנין האומה". "אל נעלים עין מהצורך הגדול להתבססותה של נשמת הנשמה, אל הנשמה ואל הגוף". "הצורך של הקדושה העליונה אל הבסיסים של הרוחניות החילונית, וזו האחרונה אל הגופניות, ובהתאחדות הכחות כולם יהיה הבנין שלם".

ופרק כד, "גבורת הקודש": "החומר יתעלה, ויתעדרן בעדן קודש".

ופרק כה, "איחוד הרוחני והגופני בקודש": "מופרדים משלמות הצביון אותם הרעיונות,

שמתוך רוחניותם החולנית, מטשטשים את איתניות המציאות, בנין האומה הישראלית, שיבת ישראל לארצו וכו'. והם הרוחות, שאין להם גוף, הם מזיקי עלמא". ו"שכלולם של ישראל, בבנין המקדש". "החבור הכללי של שמים וארץ". "זאור הקודש מתאדר על כל".

ויסוד הכל: האחדות הכוללת האלהית, כפי שמובעה בחסידות, וביחוד חסידות חב"ד.

6. חכמת-הקודש פרק קלד.

7. אורות-הקודש חלק שני, עמ' רפט-רצא.

8. שם עמ' שג.

9. רוצה לומר: מיד אחרי פרק זה בא סדר ב מהקודש-הכללי, ושמו: "עולם הקודש והחול".

10. אורות-הקודש חלק שני, עמ' שיא-שיב.

11. שם עמ' שיג.

ובאדרא זוטא, שהועמד בראש מערכת האחדות הכוללת¹²: "פריש ואתפרש מכלא, ולא פריש, דהא כלא ביה מתדבקן, והוא מתדבק בכלא, הוא כלא"¹³.
 פרקים יז-יט: ומכאן "שכלול הרוחני בחמרי", ו"אחדות הרוחנית והחמריות", ו"התגלות העולם המאוחד בארץ ישראל"¹⁴. "אורא דארץ ישראל מחכים, נותן הארה בנשמה להשכיל את היסוד של העולם המאוחד".

התחדשות רוח הנבואה בישראל

מקובלים אנו, וכן לפי רס"ג במאמר "גאולה אחרונה"¹⁵, והרמב"ם באגרת תימן¹⁶, כי בבוא הגאולה האחרונה תתחדש רוח הנבואה בישראל. ובמורה נבוכים חלק ב פרק לו, סוף¹⁷: "הסבה העצמית בהפסק הנבואה בזמן הגלות: העצלות והעצבות". "והוא הסבה גם כן בשוב הנבואה לנו על מנהגה לימות המשיח".

אמנם בתחית הקודש, בתחית האומה ושובה לארץ קדשה, בקיבוץ גליות ובנין המדינה, הכרח הוא, שתקום ותתחדש רוח הנבואה בישראל, תוזים ונביאי קודש. וכן דמות הרב מרן זצ"ל, עם כל התארים הרבים, הגדולים והנשגבים, שתארו דמותו הנשגבה: גאון וצדיק, חסיד, חכם, משורר קדוש, ופלוסוף-אלהי, גדול, וגבור, על כל אלה מרחף התאר הנשגב, שאין בכחנו ועוז רוחנו להביעו.

הוא נרמז בכתבי קדשו, הנדפסים: בחכמת הקודש, ומוסר הקודש, וביחוד בחכמת הקודש פרק קלח, מקוטע, ובלי כותרת, ונקודות נקודות בראשו, במקום דברים נשגבים.

יג תשרי תשכ"א

"מיסודי הדת שהאל מנבא את בני האדם, ואין הנבואה שורה אלא על חכם גבור ועשיר", שבת צב, א¹⁸. ונדרים לח, א "אין השכינה וכו"¹⁹. ורמב"ם הלכות יסודי התורה ריש פרק ז, "אין הנבואה חלה אלא על חכם גדול גבור במדותיו ובעל דעה רחבה"²⁰.

12. שם עמ' שפט.

13. זוהר האזינו רפח.

14. אורות הקודש חלק שני, עמ' תכא-תכג. עד כאן אלו הם שמות הפרקים.

15. מאמר שמיני שלהי פרק ו (במהד' ר"י קאפח מאמר "בישועה" עמ' רנא) "אז תרבה הנבואה באומותינו ואפילו בבנינו ועבדינו". (במהד' עם פירוש שבילי אמונה ד"צ ביוזעפאף ה'תרמ"ה, דף צא:).

16. מהד' ר"י שילת א, עמ' קנב-קנג.

17. במהד' עם פירושי שם טוב, אפודי, אברבנאל ור"ח קרשקש, דף עט.

18. "אין השכינה שורה אלא על חכם גבור ועשיר ובעל קומה".

19. "אין הקב"ה משרה שכינתו אלא על גבור ועשיר וחכם ועניו".

20. "מיסודי הדת לידע שהאל מנבא את בני האדם, ואין הנבואה חלה אלא על חכם גדול בחכמה גבור במדותיו".

ובפירוש המשניות לר"מ, ריש פרק חלק, "היסוד השישי, הנבואה"²¹. ובנוסח "אני מאמין", השישי, לא נוסח במילואו. וב"גדל" – "שפע נבואתו נתנו, אל אנשי סגולתו ותפארתו". וכזה היה בדורנו מרן הרב זצ"ל, בדורנו דור אתחלתא דגאולה: חכם גדול, בעל שיטה פלסופית שלמה, על יסודותיה ויסודי היסודות, גבור, בעוז רוח, להנהיג ולכוין מפעלי הצבור והעם.

וכן כתב על גדול בישראל²², שעמד בראש התנועה הלאומית: "גדול וגבור". ולמעלה על כל, היה צופה וחזוה חזון הגאולה, "צפית לישועה"²³. ולמעלה למעלה, הרמוז בנקודות, בראש הפרק "ספיחי נבואות הנה צומחות".

21. מהד' ר"י שילת שלהי עמ' קמב.

22. על הגאון רבנו שמואל מוהליבר תלמיד ר' יצ'ה מוולוז'ין, ראש וראשון לחובבי ציון וברעיון יישוב ארץ-ישראל בימיו, במאמר "גדול וגבור" ב"ספר שמואל" ה'תרפ"ג, וכן במאמרי-הראי"ה עמ' 130-127.

23. שבת לא. "אמר רבא: בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו: נשאת ונתת באמונה, קבעת עתים לתורה, עסקת בפריה ורביה, צפית לישועה, פלפלת בחכמה, הבנת דבר מתוך דבר?".